

ALLAH DİLEDİĞİNE HİDAYET EDER*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Mukaddes beldelerden, mübarek hac mevsiminde, size Mekke-i Mükerrerme'den hitab ediyorum. Allah'a hamd ü senâlar olsun...

a. Mekke'den İki Manzara

Öyle bir yerden hitab ediyorum ki, yanımda Kâbe-i Müşerrefe'nin etrafındaki Mescid-i Haram'ın büyük bir kısmı çok mükemmel bir şekilde görülüyor. İki kat yukarıda da, kaldığımız otelin misafirlerin oturması için geniş bir mekânı var. Lobi diyorlar onlar ama, biz ne diyeceğiz bilmiyorum. Misafirlerin ferah bir şekilde oturması için gerekli yer.

Bir tarafından bakıyorsunuz Mescid-i Haram böyle önünüzde ve biraz da ona yukarıdan bakıyorsunuz. Yarım kuşbakışı bir görünüm, çok tatlı... Arkadaşlara dedim ki:

“—Bunun görünümünü tesbit edin, sonra Türkiye'deki kardeşlerimize televizyonla veya başka vasıtalarla aktaracaksınız.” dedim.

Çok duygulandırıcı bir hoş, mübarek manzara... Şimdi bu geniş mekânın, otelin on altıncı katı bu... Otelyerinen ediyelim; misafirhanenin, konaklama yerinin en üst katında, on altıncı katında...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bir cephesinden Mescid-i Haram görölüyor; minareleriyle, en üst katındaki insanlarla, aşağıda çevresindekilerle, Mesfele tarafından... Mesfele tarafı dediğimiz, Yemen tarafı, güney tarafından güzel görünüyor.

On altıncı katın diğer tarafındaki camlarından baktığınız zaman, o tarafta da öndeki dağların arkasından, Mekke'nin tepelerinin arkasından Cebel-i Sevr görünüyor. Yâni, Peygamber SAS Efendimiz'in Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'le hicret ederken, düşmanı şaşkırtmak, izi belli etmemek için; tabii Medine-i Münevvere'ye giderken kuzeye gitmek lâzım idi. Ama şaşkırtmak için, tamamen Yemen tarafına, güneye doğru gitmişler ve Sevr Dağı'na varmışlar. Tamamen kayalık, çıkılması zor bir dağ... Ta tepesinde bir mağaraya saklanmışlar.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in çobanı da, sürülerini o taraflarda yayıyor gibi yapıp, onların taze süt sağıp içmesini sağlamış. Müşrikler ona rağmen, oraları da arayıp, oralara kadar gelmişler. Demek ki, ne kadar büyük hırsları var, gözleri ne kadar dönmüş.

Hattâ Peygamber Efendimiz'in saklandığı mağaraya ki, biz evvelki seneler çıkmıştık oraya, ziyaret etmiştik. Bir kardeşimiz de, burada bizim hatıramız kalsın diye oraya bir seccade bırakmıştı. Girmiştik oraya da... Orada Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in çok telâşlandığı sırada, tabii Peygamber SAS Efendimiz'in şâhâne mübarek sözü, hiç unutulmaması gereken bir söz:

“—Niye telâş ediyorsun? Bir iki kişi ki, üçüncüleri Allah... Yâni, yanlarında Allah-u Teâlâ'nın hıfz u himâyesi bulunan iki kimsenin durumuna ne telaşlanıyorsun? Onlara bir zarar gelebilir mi?” buyuruyor.

Bu tabii, Peygamber SAS Efendimiz'in Allah'ın hak peygamberi olduğunun en bariz delili... Çünkü, hayatının tehlikede olduğu bir zamanda, bu kadar rahat olmak ve bu kadar kuvvetli bir sözü söylemek için, ancak bunu söyleyen kişinin hak peygamber olması lâzım! Mûsâ AS da, Firavun'un ordusu arkadan gelip, bunları suyun kenarında sıkıştırdığı zaman ve Mûsâ AS'ın ashabı;

إِنَّا لَمُدْرَكُونَ

(الشعراء: ٦١)

(*Innâ lemüdre-kûn*) “Eyvah, yakalanacağız!” dediği zaman;

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ

(الشعراء: ٦٢)

(*Kâle kellâ, innemâ rabbî seyhedîn.*) “Hayır yakalanma diye bir şey bahis konusu olamaz! Rabbim benimle beraber, o bize bir yol gösterecek.” demişti. (Şuarâ, 26/61-62)

Aynı iman... Yâni hak peygamber olunca işte böyle oluyor. Bunu herkes anlasın!.. Tabii, buradan Mûsâ AS'ı da bizim ne kadar sevdiğimizi, Mûsâ AS'a mensubuz diyenler anlasınlar da, insafa gelsinler diye bunları söylüyorum.

Sevr Dağı'nın tepesi görülüyor. Öyle bir şahane manzara ki, on altıncı kattan iki zıt istikamet, ikisi de güzel... Bir tarafa bakıyorsunuz Mescid-i Haram, bütün haşmetiyle önünüzde, kocaman bir göz, gönül dolduran bir manzara karşınızda... Öbür tarafa bakıyorsunuz, yakın Mekke tepelerinin arkasında, en yukarıda, en yüksek, arkada Sevr Dağı... Peygamber Efendimiz'in saklandığı mağaranın olduğu, güvercinin yuva yaptığı, örümceğin ağ gerdiği mağara var. Böyle güzel bir yerden, tam *yevm-i terviye*'de size konuşma yapıyorum.

Yevm-i terviye, Arafe'den bir gün önceki gün demektir. Bu günde hacılar, sünnet-i seniyyeye uygun olarak Mina'ya gidiyorlar. Peygamber SAS Efendimiz öyle yapardı, Mekke'den Mina'ya giderlerdi. Mina'nın mescidinin adı *hı* harfi ile *Mescidü'l- Hayf*... Mina'da Peygamber Efendimiz öğlen namazını kılardı, ikindiye kılardı, akşamı kılardı, yatsıyı kılardı. (Biz daha henüz öğleye gelmedik, benim konuşma yaptığım sırada.) Gece olurdu, gecelerdi, Arafe gecesini Mina'da geçirirdi. Ertesi sabah, sabah namazını kılardı, Arafat'a yollanırdı.

Ertesi günkü sabah namazında da —siz de yapacaksınız bunu— tekbir alırdı. O *işrak* tekbirlerinin alınması lâzım! *İşrak*'ın da ka'sı *kaf* harfidir. Çünkü *kef* harfi olursa, mânâ şirkle ilgili olur. *İşrak*, şark kelimesi ile ilgilidir. O da güneşin şarktan doğup, ışıklarıyla etrafı aydınlatması demektir.

O günlere *eyyâm-ı teşrîk* deniliyor. Tekbir alınmaya başlanması gerekiyor. Yarın sabahtan itibaren, farzı kılıp selâm verdikten sonra:

“—*Allàhu ekber, allàhu ekber... Lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber... Allàhu ekber ve li'llâhi'l-hamd.*” diyeceksiniz.

Bu böyle bayramın son günü ikindiye kadar devam edecek.

Tabii, bu Mina'ya gitme işini bazı hacılar yapamıyor. Oraya gitmek, ertesi gün oradan tekrar toparlanmak, vasıtaların girmesi, çıkması, iki milyon insanın bu işi yapması zor olduğundan, bazıları doğrudan Arafat'a çıkıyorlar. Evet, haccın farzı Arafe günü Arafat'ta bulunmaktır. Ama Efendimiz'in sünneti, Mina'ya geçip Mina'da bu beş vakit namazı kılmak oluyor.

Oraya gidilecek bir günde bu konuşmamı yapıyorum. Konu da Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 142. ayet-i kerimesi. Devamı konu bakımından ilişkili olmakla beraber, tam şimdi Mina yolcusu olma durumunda bulunduğumuzdan, bugünkü sohbetimizde sadece bu ayet-i kerime üzerinde sohbet etmek istiyorum.

b. Sefih Kimselerin Kibleye İtirazları

Buyuruyor ki Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri:

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيَهُمْ عَن قِبَلَتِهِمْ
الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

(البقرة: ١٤٢)

(*Seyekülü's-süfehâü mine'n-nâsi mâ vellâhüm an kıbletihilimü'lletî kânû aleyhâ, kul lillâhi'l-meşriku ve'l-mağrib, yehdî men yeşâü ilâ sırâtın müstakîm.*) (Bakara, 2/142) *Sadaka'llâhu'l-azîm.*

Önce ayet-i kerimenin mealini, hangi konuda olduğunu anlayalım diye, kısaca bilgi olarak verelim, sonra açıklamaları yapalım:

(*Seyekülü*) “Diyecekler.” Se şimdiki veya geniş zamanın fiilini istikbale götüren, mânâyı nakleden bir ön takı. (*Yekülü*) “Der ki” veya “diyor ki” demek; muzârî sîgası hem şimdiki zamana, hem geniş zamana tekâbül eder Arapça’da. (*Seyekülü's-süfehâü*) “Akılları hafif olan, hikmete sahip olmayan, mâkul ve mantıklı düşünemeyen sefih kimseler diyecekler ki...”

İçki içildiği zaman, insan bu içkiyi hem Allah’a isyan ederek içiyor, ondan dolayı bir akılsızlık oluyor, akıl hafifliyor. Hem de içki içtiği zaman akıllı örttüğünden, akıl mantık kalmadığından, sarhoşun zırvaları başladığından, öyle kimselere de *sefih* diyorlar.

Yâni akıllı hafif, muhakemesi mâkul ve mantıklı olmayan, akılsız kimse demek ama, akılsızlığı bu tarzda. Dünyevî işleri belki şeytanca güzel yapar da, ticaretini, adam kandırmasını, yahut dünyevî menfaatini kollamakta, haramı yemekte her türlü şeytanlığı bilir ama, doğruyu düşünemeyip hakka isabet edemediği için sefih...

“Sefihler yakın bir zamanda, hemen diyecekler ki...” Çünkü *se* geldiği zaman yakın istikbal olur, *sevfe* geldiği zaman uzak istikbal olur. (*Sevfe yekûlü*) deseydi, çok ilerideki bir istikbalde demek olurdu; öyle dememiş. Hemen böyle bir konuşmayı başlatacaklar, hemen diyecekler. “Akılsızlar, beyinsizler, akıllı kıtlar veya mâkul akıllı olmayanlar, doğru düzgün düşünemeyenler, ağırbaşlı olmayanlar, hafif akıllılar; (*mine'n-nâs*) insanlardan böyle olanları diyecekler ki...”

Tabii böyle olmayanlar, hikmet sahibi, her konuştuğunu hikmetle konuşan; düşündüğü zaman iyi düşünen, konuştuğu zaman isabetli konuşan, böyle *hall ü akd erbabı* deniliyor ya, yâni halifeyi makama getiren, icabında hal eden kimselere; tabii onlar demezler. Bunu dese dese işte böyle akıllı ve mantığı, ahlâkı ve hali hafif olanlar der.

Diyecekler ki onlar: (*Mâ vellâhüm an kibletihimü'lletî kânû aleyhâ*) “Bunları yönelmiş oldukları kibleden ne başka tarafa çevirdi? O kible üzerindelerdi, namazı öyle kılıyorlardı. Bu üzerinde oldukları kibleden bunları kim çevirdi başka tarafa?” diyecekler.

(*Kul li'llâhi'l-meşriku ve'l-mağrib*) Sen onlara de ki ey Rasûlüm: Güneşin doğuş tarafı doğu da, güneşin batış tarafı batı da Allah'ın mülküdür. Yerler gökler Allah'ın mülküdür. Doğu batı, semtler, cihetler, yönler; bunların hepsi Allah'ındır. Sizin itirazınızın bir değeri yoktur. Cenâb-ı Hak ne dilerse öyle yapar, neyi isterse öyle emreder. Kullarına nereye dönmeyi uygun bulursa, o tarafa döndürür. Ne olacak yâni, niye soruyorsunuz sebebini?"

(*Yehdî men yeşâü ilâ sırâtın müstakîm*)
"Dilediklerini, kimleri diliyorsa onları hidayete erdirir, doğru yola sevk eder." (Bakara, 2/142)
Demek ki, Cenâb-ı Mevlâ dilediklerini doğru yola sevk eder, dilemediklerini sevk etmez; hidayet Allah'tandır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bazı kullarına hidayeti vermiyor, kendisi hâdî olduğu halde, hidayet edici, hidayet verici, doğru yola sevk edici olduğu halde; gönülleri aydınlatıp akılları uyandırıp, doğruyu buldurduğu halde, bazı kimselere hidayeti vermiyor. Hidayet Allah'tandır, Allah dilediğine hidayeti verir. O zaman, "Bu neden oluyor?" diye düşünmesi lâzım!

Tabii, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin hükmüne itiraz hiçbir kulun harcı değildir, haddi de değildir, gücü de yoktur; edebe de uygun değildir.

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

(الأنبياء: ٢٣)

(*Lâ yüs'elü ammâ yef'alü ve hüm yüs'elûn.*)
“Yaptıklarından kimse ona sorgu sual açamaz,
ama kullar sorgu suale mâruzdurlar.” (Enbiyâ,
21/23)

Kul gibi değil, alemlerin Rabbine kimse soramaz ama, hikmetini anlaması lâzım!
Rabbimiz niçin böyle yapıyor?..

Bir kere şunu çok iyi bilelim ki, bu konularda etraflı düşünmek, isabetli karar verebilmek için, dini geniş bilmek lâzım! Bazı yeri bilip de öbür tarafı göz ardı ederse, doğ ru bir hükme ulaşamaz insan... Bütün delilleri toplamak lâzım!

Şimdi bir kere biliyoruz ki, Cenâb-ı Hak Erhamü'r-râhimîn'dir, merhametlilerin en merhametlisidir. Merhametlilere merhameti ihsan edendir. Dünyada bütün kullarına Rahmanlığıyla rızkını verip, merhamet edendir. Ahirette de mü'min kullarına cennetini verip, taltif edendir. Kulun günahlarını affedendir.

وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

(ق: ۲۱)

(*Ve mâ ene bi-zallâmin li'l-abîd*) “Ben kullarıma asla zulmedici bir Mevlâ değilim, yâni zulmetmem!” (Kaf, 50/29) buyuruyor. Zulüm yok işlerinde, hepsi lütuf Cenâb-ı Hakk'ın... Ama adâlet-i ilâhiyye iktizâsı, bazıları suçluların cezasını vermek tarzında... Bir çoğu lütuf; bir kısmı da çok suçlu ve edepsiz olduğundan, adaletine göre muamele ediyor, adaletini icrâ ediyor, suçunun cezasını veriyor.

Çünkü aslında, zerre kadar iyilik yapan iyiliğinin karşılığını görecek, zerre kadar kötülük yapan kötülüğünün cezasını çekecek olduğundan; mü'min de adaletinin cûşa gelişiyle cennete giriyor. Yine kul iyilik ettiğinden, iyi kulluğun karşılığı, muadili iyilik olduğundan, mükâfâtı çok vererek cennete sokuyor. Kötü kulluğun karşılığı da, yine adaletinin iktizâsı ceza olduğundan, onları da cehenneme atıyor.

c. Hidayet Edebli Kimseler İçin

Cenâb-ı Hak bazı kullara niye hidayet etmiyor?.. Çünkü, edepsizlik ediyorlar. Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti gökten yağmur gibi yağıyor... Zâten biz yağmura da rahmet demişiz, çünkü yeryüzüne çok faydası var, bizlere çok faydası var. Şimdi rahmeti yağıyor ama, bazı kimselerin kapları ters çevrilmiş olduğundan, içine rahmet girmiyor. Yâni kazanı ters çevirirsen, içine su birikir mi?.. Tepsiyi ters çevirirsen içine su birikir mi?.. Kâseyi ters çevirirsen, içine yağmur suyu birikir mi?.. Hiç gelmez, çünkü ters çevrilmiş.

Şimdi kullar cezalı duruma kendilerini düşürdüklerinden;

وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

(يونس : ٤٤)

(*Ve lâkinne'n-nâse enfüsehüm yazlimûn.*)
“İnsanlar kendileri kendilerine zulmetmiş oluyorlar.” (Yunus, 10/44) Cenâb-ı Hak,

“Siz mâdem böyle edepsizlik yaptınız, haydi bakalım, ne haliniz varsa görün!” diye onları doğru yola sevk etmiyor. İyi niyetli, haddini bilen, edepli olanları da; “Siz iyi niyetlisiniz, haddinizi biliyorsunuz, edepli hareket ediyorsunuz, güzel huylusunuz; ama yanılıyorsunuz, şu tarafa dönerseniz, doğru yol bu taraftadır.” diye onlara da hidayet ediyor.

Demek ki hidayete ermek, edepli kul olmanın mükâfâtıdır. Cenâb-ı Hakk’ın hidayetini vermemesi de, kulun edepsizliğinin cezasıdır. Kendisinin ettiğinin kendisini cezalandırmasıdır. Edepsizlik etmeseydi, erecekti Cenâb-ı Hakk’ın lütfuna... Çünkü Erhamü’r-râhimîn. Ama edepsizlik ettiğinden, “Mâdem öyle bu kadar edepsizsin, o zaman çek cezayı!” diye Cenâb-ı Hak hidayet vermiyor.

(Yehdî men yeşâü ilâ sırâtın müstakîm.)
“Dilediğini sırat-ı müstakîme, dosdoğru yola Cenâb-ı Hak sevk eder; dilemediğini de sevk etmez.” Edepsizlik ederse, Allah’ın ayetlerini görür de yine inad ederse, hakkın ne olduğunu bildiği halde inkâr ederse, Rasûlüllah’ın hak peygamber olduğunu bildiği halde inkâr ederse, hattâ kendi inandığı kitabından, “Ahir zaman peygamberi gelecek, vasıfları şunlar olacak!” diye bildiği halde; hattâ gelmeden önce, “Böyle bir peygamber gelecek!” diye Araplara kendileri söylediği halde, peygamber geldikten sonra inanmayanlar, artık çok büyük edepsizlik etmiş oluyorlar. Inad etmiş oluyorlar, hased etmiş oluyorlar.

Hased, inad, edepsizlik, insanın tevîkînin kesilmesine, Allah'ın lütfuna mazhar olmaktan mahrumiyete sebep olur. Onun için onlara Cenâb-ı Hak: "Pekâlâ, siz bu kadar edepsizlik ediyorsanız, ben de size hidayet vermem!" diye hidayet eylemiyor. Ondan dolayı da onlar küfürde kalıyorlar, sonunda cehenneme gidiyorlar. Hidayet verseydi, cennete gideceklerdi; vermeyince, sonunda cehenneme gidiyorlar.

Demek ki inkâr etmek, imansız olmak, günah yolunu tercih etmek, hak ve bâtıl belli olduktan sonra, bâtılın yanında yer almak, hakla savaşmak; Allah'ın iyi kullarına, başta Peygamber SAS olmak üzere evliyâullahâ, sâlihlerâ zulmetmek, veya karşı gelmek, veya haksızlık etmek, düşmanlık eylemek, sonunda insanı cehenneme götürür.

Hadis-i kudsîde Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:¹

مَنْ أَذَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَّهُ بِالْمُحَارَبَةِ

(حل. عن أبي هريرة؛ الديلمى عن أنس)

¹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.520, no:7087; Meymûne RA'dan. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.4, Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.1300, no:26236; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.327, no:1457; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.318, no:286; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.277; Hz. Aişe RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4445, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.513, no:3498; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.230, no:1157; Münâvî, *Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.62, no: 137; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.72, no:15003.

(Men âzâ lî veliyyen fekad âzentühû bi'l-muhàrabeh) “Benim evliyâmdan, sevgili kullarımdan bir kula ezâ cefâ veren, vermeğe kalkışan kimseye ben harb ilan ederim.” buyuruyor. Yâni, Cenâb-ı Hakk'ın harb-i ilâhîsine mâruz olur, cünûd-u ilâhînin hücumuna mâruz kalır, mahvolur, perişan olur.

d. Mescid-i Haram'a Dönülmesinin Sebebi

Demek ki, akılsızlar diyeceklermiş ki:

“—Evvелce başka kibleye doğru dönüyorlardı, sonra başka tarafa döndüler. Bunların bu üzerinde buldukları kibleyi bırakıp da, yeni kibleye dönmelerinin sebebi ne?.. Ne sebeple dönüyorlar?”

Allah emretti de ondan. Cenâb-ı Hak dilediğini doğru yola iletir.

Bu ayetlerin iniş sebebini şöyle anlatıyor alimlerimiz: Peygamber SAS Efendimiz Medine'ye hicret ettiği zaman, hattâ daha önceden alalım; Mekke-i Mükerreme'deyken, hicretten önce kendisine namaz emrolunduğu zaman, Mescid-i Haram'a gelirdi, iki rüknün arasına doğru namaz kılardı. İki rükünden maksad nedir?.. Kâbe'nin iki köşesi; birisi Hacerü'l-Esved'in olduğu köşe; ötekisi de tavaf esnasında Hacerü'l-Esved'in olduğu köşeye gelmeden önceki köşe... Onun adı da *Rükn-ü Yemânî*'dir.

Peygamber Efendimiz Kâbe'yi tavaf ederken, Rûkn-ü Yemânî'ye gelince, orayı da istilâm ederdi. Yâni, el kaldırıp:

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَكْبَرُ

(*Bi'smi'llâhi a'llâhu ekber*) diye oraya da selâm verirdi. Çünkü orada da çok muazzam miktarda melekler beklerlerdi. Oradan Hacerü'l-Esved'e doğru olan kenarda, o arada namaz kılardı.

Hacerü'l-Esved'in olduğu köşe, Kâbe'nin aşağı yukarı biraz açı farkı vardır ama, doğu tarafıdır. Ondan sonraki köşe kuzey tarafıdır, ona da *Rûkn-ü Irâkî* derler. Yâni, haritadan bakılsa Irak tarafına doğru olan köşe olmuş oluyor. Oradan yarım daire şeklindeki *Hicr-i İsmâil* de denilen, *Hatîm*'in duvarı başlıyor. İnsanın göğsü hizasına kadar yükseklikte, yarım daire şeklinde, üstü açık bir duvar. İçi kısmına geçilebiliyor iki taraftan.

Tavaf ederken *Hatîm*'den sonra gelen köşeye de *Rûkn-ü Şâmî* derler. O da Suriye'nin Şam tarafına doğru olmuş oluyor. Orası da batıya doğru bakıyor.

Rûkn-ü Irâkî ile Rûkn-ü Şâmî arasında yukarıya baktığımız zaman *Altınluk* vardır. Kâbe-i Müşerrefe'nin üstüne yağın yağmurunu *Hicr-i İsmâil*'e akıtan uzunca bir oluktur. Bu altından yapılmıştır. Kâbe'nin mübarek üstünde biriken yağmurları o avluya döker. Tabii oradan, Kâbe'nin üstünde birikmiş tozlar geliyor diye, yağmur yağdığı zaman, ziyaretçiler *Hicr-i İsmâil*'in içine girip onun altında ıslanmağa can atarlar.

Daha ilerlediğiniz zaman, Rük-n-ü Şâmî'den sonra gelen köşe

Rük-n-ü Yemânî'dir. Orası da güneye düşüyor. Ama biraz kayıktır yönler, coğrafî yönlerle tam tamına değil. Peygamber Efendimiz bu Rük-n-ü Yemânî ile Rük-n-ü Hacerü'l-Esved arasında namaz kılardı. Yâni, müezzin mahfeli derler, bizim Türk hacılarımız orada toplanırlar. Cumayı da üst katta müezzin mahfelinin üstünde kılarlar, birbirleriyle cumalaşırlar; adetleri öyle olmuş. İşte o müezzin mahfelinin olduğu tarafta namaz kılardı Peygamber Efendimiz.

Böylece neyi sağlamış oluyordu?.. Hem Kâbe-i Müşerrefe'ye bakmayı sağlamış oluyordu, hem de güneyden kuzeye doğru bakmış olduğundan Kuds-ü Şerif'e dönmeyi sağlamış oluyordu.

Kuds-ü Şerif'ten de asıl maksat nedir?.. Hazret-i Ömer RA'ın yaptırdığı binanın arkasındaki mübarek Sahrâtü'l-Beyti'l-Makdis, Beytü'l-Makdis'in kayasıdır. Bir tarafında Mescid-i Aksâ vardır, bir tarafında da şöyle eğri bir kaya vardır ki, buna *Lisânü'l-Hacer* derler. Yâni, kayanın dil şeklindeki uzantısıdır. Altı bir oda gibi yapılmış, altına merdivenle inilebiliyormuş, namaz kılınabiliyormuş. (Ben ziyaret etmedim, Allah hepimize nasîb etsin... Ama kitaplardan bildiğimi söylüyorum.) Peygamber Efendimiz oradan Mi'rac'a çıkmış. Üstündeki bina daha sonraki devirlerde yapılmıştır.

Peygamber Efendimiz, müezzin mahfeli tarafından Kâbe'ye baktığı zaman, karşısında Kâbe, yüzlerce kilometre ileride de Kudüs'teki Beytü'l-Makdis'in kayalığı olmuş oluyor. Böyle kıldadı Peygamber Efendimiz namazı.

Medine-i Münevvere'ye gelince, Cenâb-ı Hak Teâlâ Hazretleri yine Kuds-ü Şerif'e müteveccihen, yönelmiş olarak namaz kılmayı Peygamber Efendimiz'e emreylemişti. Efendimiz o emir üzerine o tarafa dönerek namaz kıldadı. Yâni Medine'de Şam tarafına, kuzeye dönerek namaz kıldadı.

Yahudiler de bundan memnun olmuşlardı, çünkü Beytü'l- Makdis'e, Kudüs'e sahipleniyorlardı. "Orası bizim peygamberlerimizin yaşadığı yerler" filân diye düşünüyorlardı. Onun için Peygamber Efendimiz'i kasederek, "Bu zat da oraya döndü." diye seviniyorlardı.

Peygamber Efendimiz de, İbrâhim AS'ın kıblesi olan Kâbe'yi seviyordu, Kâbe'ye dönmek istiyordu. "Kâbe kible olsun, İbrâhim AS'ın kıblesi tekrar bizim kiblemiz olsun!" diye dua ediyor, temenni ediyordu. O arzu ile, o temenni ile göğe bakıyordu. Mübarek gözlerini semaya çevirip bakıyordu; "Cebrâil AS gelse de, duamın kabulüne dair bir müjde getirse de, kible o taraf olsa..." diye temenni ediyordu.

Bunun üzerine, Allah-u Teâlâ Hazretleri şu ayet-i kerimeyi indirdi:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ
قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

(البقرة : ١٤٤)

(*Kad nerâ tekallübe vechike fi's-semâ'*) “Ey Rasûlüm, biz senin zaman zaman yüzünü, mübarek gözlerini semâya çevirdiğini müşahede eylemekteyiz, görüyoruz. (*Felenüvelliyenneke kıbleten terdâha*) Sen mâdem bu kadar istiyorsun, muhakkak ki ben Azîmü’ş-şan, senin razı olduğun kıbleye seni döndüreceğim. (*Fevelli vecheke şatra'l-mescidi'l-haram*) O halde, mâdem o kadar arzu ediyorsun, dua ediyorsun; ben senin duanı kabul ettim, ey Habîb-i Edîbim yönünü Kâbe’ye dön, yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir!” (Bakara, 2/144) diye emretti. Yani Kâbe-i Müşerrefe’ye doğru dönmeyi, Efendimiz’in gönlünden temennîsi üzerine emretti.

Rasûlüllah Efendimiz fevkalâde sevindi. Atası, atamız, dedemiz İbrâhim AS’ın bina ettiği Kâbe’ye dönülmekten, dönülmesinden son derece memnun oldu. Onlar memnun oldu, bizler memnun olduk, ama Yahudiler memnun olmadılar. Müşrikler kendi ellerine fırsat geçti diye düşündüler, başladılar bu olumsuz soruyu sormaya: (*Mâ vellâhüm an kıbletihimü’lletî kânû aleyhâ*) “Daha önce döndükleri kiblelerden bunları hangi sebep döndürdü?” dediler.

Bal gibi biliyorlardı. Allah emretti, müsaade etti, lütfetti, İbrahim AS'ın mescidine döndüler. Yâni gayet basit, ne döndürmüş olacak; Allah'ın emri döndürdü. Rasûlüllah Efendimiz o tarafa dönmeye başladı.

Şimdi bu sözü söyleyenler; (*Seyekülü's-süfehâü mine'n-nâs*) “İnsanlardan aklı yetmez, aklı hafif, ahlâkı hafif, hafîf meşreb, iyi düşünmeyen, akıbetini düşünemeyen, edebi olmayan insanlar böyle diyecekler yakın zamanda.” Hemen dediler zaten, bu kıble değişir değişmez dedikoduya başladılar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri diyor ki: “Hiç onların sözlerine kulak asma ey Rasûlüm, onlara de ki: Yeryüzünün her tarafı Allah'ındır; doğusu da Allah'ındır, batısı da Allah'ındır. Yâni hangi yöne döndürse, o yön, o emir muteberdir.” Mühim olan emri tutmaktır. Mü'min oradan sevap alacaktır.

Buyuruyor bir ayet-i kerimede... Bu çok muhteşem bir ayet-i kerime, muhteşem bir hakikati bize bildiriyor. Tüylerimizizin diken diken olması lâzım, ürpermemiz lâzım, titrememiz lâzım böyle heyecandan:

فَأَيْنَمَا تُولُوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ

(البقرة: ١١٥)

(*Feeynemâ tüvellû fesemme vechu'llâh*)
“Yönünüzü nereye çevirseniz, Allah-u Teâlâ Hazretleri oradadır.” (Bakara, 2/115)

Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri cihetlerden, mekândan münezzehtir. Kula şah damarından daha yakındır, yönünü nereye dönse oradadır. Her yerde hâzır ve nâzırdır. Binaen aleyh, öyle şurası olur, şurası olmaz gibi bir itiraz da geçerli değildir. Çünkü her şeye kudsiyeti veren Allah'tır. Beytü'l-Makdis'e de mukaddesliği veren, oraya dönüşü de emreden Allah'tır.

Bir büyük değişimin olduğunu bildirmek için, herkes bilsin diye, bu sefer Kâbe'ye dönülmesini emretti. Tamam, ne olacak?.. Herkes oraya dönecek, herkes söz dinleyecek ve Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emrine münkâd olacak. Kulların yapması gereken şey, Allah ne buyurursa, (*Semi'nâ ve eta'nâ*) [İşittik ve itaat ettik.] demektir. Yâni itiraz etmek değildir.

“—Niye böyle oluyor, neden böyle oluyor? Ben bunu yapmak istemiyorum, ötekisi daha iyiydi...”

Bu gibi itirazlar uygun değil.

e. Tasavvufta Mürşide İtaatin Önemi

Onun için büyük evliyâullahtan, mürşid-i kâmillerden bir tanesi üçe ayırmış müridleri. Yâni adam olmak isteyen, doğru yola, hidayet yoluna girip de şöyle iyi bir kul olmak isteyen, irşad olmak isteyen kimseleri, isteklileri, müridleri, talipleri, sâlikleri üçe ayırmış:

Birisi, *mürîd-i mutlak*; tam, kayıtsız şartsız mürid. Yâni şeyhi ne derse, emri tutuyor, eğitimi yapıyor. Hocası ne derse, talebe onun dediği gibi yapıyor.

Bir kısmı da, *mürîd-i mecâzî*... Yâni mürid demişler ama, mürid değil demek aslında. Şeyhi bir şey diyor, o itiraz ediyor; şeyhi öyle yapın diyor, o başkasını yapıyor. Şeyhi alim, mürşid, evliyâullahtan bir zât. “Aman evlâdım şunu yapmayın!” diyor; yapıyor. “Evlâdım, şunu şunu yaparsanız, Allah’ın rızasını kazanırsınız!” diyor; onu da yapmıyor. Bu aslında mürid değil, doğru yola gitmek istemiyor; müridler arasına girmiş, kendisini mürid sanıyor, müridlik taslıyor. Mecâzî mânâda buna mürid deniyor ama, bu hakîkî mânâsıyla mürid değil demek.

Üçüncü bir şahıs daha tesbit etmiş bu mübarek zât: *Mürîd-i mürted*... Tip olarak müridlerin bir kısmı da mürîd-i mürteddir. Şeyhinde kendi fikrine ters düşen, aklına mantığına uymayan bir şey gördüğü zaman, bırakıp giden, dönüp giden, yoldan vazgeçendir.

Tabii senin aklın mürşidden daha fazla olsaydı, sen mürşid olurdun! Senin ihtiyacın var. O okumuş, sen okumamışsın; o biliyor, sen bilmiyorsun... O ermiş, sen ermemişsin; o yetişmiş sen yetişmemişsin... Sen acemisin, o tecrübeli... Elbette dinleyeceksin!

Kılavuzun sözünü dinleyecek ki, doğru yola varsın. Beğenmediği bir şey olunca, gidiyor.

Biz Allah’ın ayetlerini okuyorduk Ankara’da iken; birisi hazmedemedi, camiye gelmemeye başladı.

“—Allah böyle mi buyuruyor?” dedi.

“—Evet böyle buyuruyor, Allah’ın emri bu! Allah’ın emri tutulacak.”

“–Allah’ın emri mi tutulacak?..”

“–Evet Allah’ın emri tutulacak.”

“–Haa...” dedi, şaşırıldı kaldı.

Ondan sonra da camiye gelmedi. Yâni, Allah’ın emrinin tutulmasını anlayamadı müslüman. Yâni, Allah’a isyan etmek için mi kulluk ediliyor? Allah bize kulluğu böyle mi emretti? Kulun görevi Allah’a isyan mı etmektir?

İşte böyle, sonuç itibariyle müslüman, Allah ne emrederse onu yapar.

Askerliği düşünelim! Komutan askere der ki:

“–Şu tepeye hücum edin!”

Herkes o tarafa hücum eder. Sonra yeni bir durum tesbit eder komutan; bilgi verir veya işaret eder, veya nasıl anlaşacaksa haber gönderir, der ki:

“–Şimdi şu tarafa hücum edin!”

“–E daha önce bu tepeye hücum et demiştin, şimdi neden o tarafa gidiyoruz? Ben senin komutanlığını tanımıyorum!..”

Öyle şey olur mu?.. Komutan onu gördü, düşmanın öbür tarafa kaydığını anladı, “Aman yolunu keseyim!” diye, şu tarafa gidin diyor şimdi.

Yâni buna benzer bir şey. Askerlik çok güzel anlatabiliyor bazı şeyleri. İşte bazı insanlar bunları anlıyorlar, bazıları anlamıyorlar.

f. Allah'a İtaat Etmenin Yolu

Bazıları Peygamber Efendimiz'e tenkit gözüyle baktı. Bazıları hak olduğunu anladığı halde, inadından tâbî olmadı. Bazıları da duasını almak istiyorlar, duasını almak için çeşitli oyunlar kuruyorlar. Geçenki sohbetimde söylediğim gibi, biliyorlar ki duası müstecâbdır. Ama, "Madem duası müstecâb, Allah'ın makbul kulu; şuna tâbi olalım!" diyemiyorlar. Çünkü, edepsizlikten dolayı Allah hidayeti nasib etmiyor. Hidayeti nasib etse, cennete girecek. Cennete lâıyk olmadıklarından, Allah cennete sokmak istemediğinden, gözlerini açmıyor, gönülleri kör kalıyor bâtıllı hak sanıp bâtıllı yolda yürüyorlar, helâk oluyorlar.

Şimdi tabii bu insanlar böyle yapmış diye, biz bunun dedikodusunu mu yapacağız? "Tarihte olmuş bir şey, bana ne, olmuş bitmiş? Benim için şimdiki öz hayatım ve benim öz istikbalim önemlidir." demeliyiz. "Biz de Cenâb-ı Hakk'ın rızasını nasıl kazanacağız, ne yapmalıyız?" demeliyiz.

Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmanın yolu, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, Allah'a itaat etmek değil midir?.. Allah'a isyan edilerek Cenâb-ı Hakk'ın rızası kazanılır mı?.. Diyeceksiniz ki:

"—Elbette hocam, Allah'a itaat edilerek Allah'ın rızası kazanılır. Peki, Allah'a itaat etmenin yolu nedir? Şekli nedir? Allah bana ne emrediyor da, ben ona itaat edeceğim?.."

Allah'ın emirleri Peygamber Efendimiz'e vahiy yoluyla bildirilmiş Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an-ı Kerim'i okuyacaksınız, Kur'an-ı Kerim'de belirtilmiş olan günahlardan, kötülüklerden kaçınacaksınız. Kur'an-ı Kerim'in teşvik ettiği hayırları, iyilikleri yapacaksınız, iyi insan olacaksınız.

Sonra Kur'an-ı Kerim'i, Allah'ın emirlerini en iyi anlamış ve anlatmış, insanlara nakletmiş olan insan, insan-ı kâmil, en büyük insan, en mükemmel insan Peygamber-i Zîşânımız Muhammed-i Mustafa (*aleyhi efdalü's-salevât, ve ekmelü't-tahiyâtü ve't-teslîmât*) Hazretleri olduğundan, Rasûlüllah'a çok dikkatle bağlanacaksınız, her sözünü çok iyi dinleyeceksiniz! Çünkü o Allah'ın Rasûlü, o her şeyi herkesten çok daha iyi biliyor; çünkü Allah bildiriyor. Onun sünnetine uyacaksınız, onun emrini tutacaksınız, onun izinden gideceksiniz; felâha ereceksiniz!..

İnsan Rasûlüllah'tan başkasına uyarsa, olur mu?.. Gidiyorlar, falanca artisti örnek alıyorlar, filanca yazarı örnek alıyorlar, filanca şairin peşinden gidiyorlar, falanca sanatkârın peşinden gidiyorlar... Bunlar örnek alınmaz. Allah'ın seçtiği kulu takip etmek lâzım! Günahkâr kulları takip etmek olmaz. Bunların tehlikelerini bilip, bunlardan kendisini sıyırması lâzım insanın...

Olgun insan, bilge insan, iradesine sahip insandır. Nefsini yenebilen insandır. Arzularına hakim olan, kendisini tutabilen insandır, kontrol edebilen insandır.

Kontrol edemediği zaman, yanlışa düşer. Veyahut yıkılır, veyahut uçuruma uçar. O bakımdan çok dikkatli olmak gerekir.

Aman bu mübarek günlerde aklımızı derleyelim, toplayalım! Kur'an yolunda yürüyelim, Peygamber Efendimiz'in izinden gidelim! Peygamber Efendimiz ne tavsiye etmişse, öyle yapalım!..

Şimdi bu değişiklikler olunca, sahabe-i kiram merak etmişler: “—Eyvah şimdi ne olacak? Bizden bir kısmı Beytü'l-Makdis'e doğru namaz kıldılar. Şimdi bunların namazları ne olacak? Madem Kâbe'ye doğru dönülmesi gerekiyordu, bunların durumları ne olacak?” diye tereddüt edenler olmuş.

O zaman da Allah-u Teâlâ Hazretleri:

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ

(البقرة: ١٤٣)

(*Ve mâ kâne'llàhu li-yudîa îmâneküm*) “Allah sizin imanınızla, mü'min olarak yaptığınız a'mâl-i sâlihanızı ziyan edecek değildir. Kiblenin değişmesinden evvel o tarafa doğru namaz kılanlara, gene Allah sevabını verir. Kible değiştikten sonra bu tarafa dönenler de, hem o tarafın, hem bu tarafın sevabını alırlar.” Yâni, onların amelleri de makbuldür. Çünkü, Allah o zaman onu emretmişti, ona tâbî oluyorlardı. Yeni emir gelince, berikisine tâbî oldular, iş tamam oldu. Demek ki, akıllı, hayırlı müslümanın emredilene tutması lâzım!..

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri her yerde, her zaman nefsini yenip, şeytana kanmayıp, hakkı görüp, hak yolda yürüyenlerden eylesin... Her işimizi güzel, doğru iş eylesin... Haramlardan günahlardan, Allah'ın rızasına aykırı hallerden, huylardan, işlerden, yerlerden, kişilerden bizi uzak eylesin... Tertemiz yaşayalım, Allah'ın sevgili kulu olalım, huzuruna sevdiği kul olarak varalım, aziz ve sevgili kardeşlerimiz!..

Konuşmamın sonunda, bir sevaplı işi de size hatırlatmak istiyorum. Çok hatırlatmıştım ama, tam zamanı geldiği için, şimdi yine hatırlatıyorum. Hacı kardeşlerimiz müstesna... Zaten bu konuşmamı onlar belki duyarlar, belki duymazlar; siz duyuyorsunuz:

Hacca gelmemiş olan kardeşlerimiz Arafe Günü oruç tutarlarsa, Arafe Günü oruç tutmak çok sevaptır. Kurban Bayramı'nın arafesinde oruç tutan kimsenin, geçmiş senesinin günahlarını Cenâb-ı Hakk'ın bağışlayacağını Peygamber Efendimiz bildiriyor:²

مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ سِنَتَيْنِ سَنَةً

أَمَامَهُ وَسَنَةً خَلْفَهُ

(ه. طب. عن قتادة؛ عبد بن حميد، ك. عن أبي سعيد)

RE. 426/1 (*Men sàme yevme arafete*) “Arafe gününde kim oruç tutarsa, (*gafarallahû lehû seneteyni*) Allah onun iki senesini mağfiret eder.

Yâni, iki senesinde işlemiş olduğu günahları bağışlar, afv ü mağfiret eyler. (*Seneten emânehû*) Bir önündeki gelecek, yaşayacağı senenin günahlarını; bir de (*seneten halfehû*) geçmiş senesinin günahlarını bağışlar.”

“Geçmiş senenin günahları affolacak, bir de gelecek senenin günahları affolacak!” buyuruyor. Bunda iki müjde var:

1. Cenâb-ı Hak bir sene daha ömür verecek demektir.
2. O ömür içerisinde de günahları olursa, onları da bağışlayacak demektir.

Yarın Allah rızası için Arafe günü orucunu tutun, bu sevabı kazanın!..

Ben imreniyorum ama, hacıların tutması mekruhtur. Çünkü, hacılar hac vazifesini yaparken oruçlu olurlarsa güneş çarpabiliyor, hastalıklara uğrayabiliyorlar, vazifelerini yapamıyorlar.

² İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.551, no:1731; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.4, no:9; Katâde ibn-i Nu'man RA'dan.

Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.299, no:967; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımaşk*, c.XXXIII, s.230, no:5087; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.III, s.436, no:5142; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.115, no:12086; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XX, s.467, no:22634.

Hac vazifesi daha önemli, ömürde bir defa olan bir vazife, onun için onlara tutmak emredilmemiş. Siz bu sevabı kaçırmayın! Bizi de duadan unutmayın! Allah hepinizden razı olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

14. 03. 2000 - MEKKE

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

